

Starostlivosť o prírodu a životné prostredie

Biblia hneď na začiatku rozpráva o tom, ako Boh požehnal muža a ženu a povedal im: "Ploďte sa a množte a naplňte zem! Podmaňte si ju a panujte nad rybami mora, nad vtáctvom neba a nad všetkou zverou, čo sa na zemi hýbe!"

Potom Boh riekol: "Hľa, dávam vám všetky rastliny s plodom semena na povrchu celej zeme a všetky stromy majúce plody, v ktorých je ich semeno: nech sú vám za pokrm!" (Gn 28, 29)

Planéta Zem je preplnená rozmanitosťou foriem života, užitočných a krásnych. Všetky sú súčasťou nášho života, rovnako, ako aj množstvo rôznych foriem neživej prírody. Človek ale v rámci zvyšovania svojej životnej úrovne do tejto harmónie neustále zasahuje. Stále narastá spotreba materiálov a energie pre jeho potešenie a pohodlie. Zároveň však tým ničí prírodnú krásu, ktorá je veľmi dôležitá pre jeho ducha, rovnako však i prírodné zdroje, ktoré pomaly niet už čím nahradiť. Už dávno, aj keď to nechceme počuť, my, dnešní ľudia, žijeme na účet budúceho ľudstva. I preto sa pred desiatkami rokov prebudil záujem o životné prostredie, lebo človek si začal uvedomovať, že nemôže existovať bez priaznivého sveta okolo seba.

Ekologické volanie SOS, ktoré sa dnes ozýva zo všetkých svetových strán, je prejavom zdravého pudu sebazáchovy, ale aj rýdzeho ľudského citu, prerastajúceho sebecké záujmy. Vlna nadšenia pre alternatívny spôsob života v súlade s prírodou síce opadla, ale sú dnes rodiny, ľudia, ktorí takto uvedomelo žijú a vychovávajú svoje deti. Nepozerajú sa na niektoré výstrelky, má ekologické hnutie zásluhu na tom, že vyburco-

valo svedomie mnohých ľudí nielen k zamysleniu sa nad tým, v akom prostredí budú žiť, ale aj čo ešte možno zmeniť, napraviť. Ekologické problémy dnes nadobudli také rozmery, že nikto sa nesmie vyhovárať, že ho to nezaujíma. Pretože majú širšie súvislosti, prebúdzajú v nás pozornosť pre to, čo nám zem a atmosféra ukazujú: že existuje vo svete poriadok, ktorý má byť uznávaný. Ľudská bytosť, nadaná schopnosťou slobodne sa rozhodnúť, je najviac zodpovedná za zachovanie tohto poriadku, so zreteľom na vzťah k budúcim generáciám. Preto je environmentálna kríza predovšetkým morálny problém, ktorý sa dotýka každého človeka na Zemi.

Život je hostina, na ktorú sme všetci pozvaní. Stretol som v živote dosť ľudí, ktorí z rozličných dôvodov, zo straty milovanej osoby, z neúspechu v škole, zamestnaní, sexuality, sexuálnej orientácie, z neúspechu v láske, prepadli beznádejným myšlienkam, že ich život, život sám o sebe, celý svet, celé podujatie ľudských dejín, človekovho snaženia, nemá zmysel. Hovorili, takmer spolu s Dostojevského Ivanom Karamazovom, "ja som sa sem nepýtal, ak je Boh, tak mu láskavo vraciam vstupenku". Pre niektorých z nich však práve až takéto okamihy boli návratom do života. Uvedomili si, že vzdaním sa života by si problémy nevyriešili, možno ešte viac prehĺbili. Uvedomili si, že nestačilo, aby život prišiel k nim, že oni vtedy, v tej chvíli, mali vykročiť k životu. Začali sa prebúdzajú do Života, začali si vážiť život. Spoznali, že k životu treba mať iný prístup, než k iným pozvaniu. Aj keď vždy boli a budú ľudia, ktorí nejakým spôsobom pred

životom zutekali, ujdú, život sa nás všetkých dotýka, veľmi dotýka, s nami počíta.

Niektorí by možno v takýchto chvíľach poradil i takto: "Človeče neprepadať malomyseľnosti, že nie si hodný, aby si ňa niekto vážil. Nie si neznámy, zabudnutý, neužitočný, mylíš sa. Je tu niekto, kto ňa pozná, volá ňa, počíta s tebou. Nebolo ešte hviezd, morí, ale ty si už bol v jeho mysli, videl ňa vo svojej myšlienke, tak ako umelec vo svojom duchu vidí svoje dielo. Ty mu buď za to vďačný, uctievaj svojho Stvoriteľa, aby si po skončení tejto pozemskej hostiny zasadol potom k tej kráľovskej, nebeskej hostine na druhom svete."

Druhý človek, nazvime ho moderný, sa vydal inou cestou. Odmieta nadprirodzeno. Tvrdí, že pozemské hodnoty sú jediné hodnoty. Uzatvára sa do sveta, ktorý vybudoval vlastnými rukami a umom. Je to svet, nad či pod ktorého klenbou nie je už miesto pre Boha. Človek, ktorý je oslobodený od Boha i náboženstva. Svet založený na zákonoch vedy, techniky, ktorý si na jednej strane zasluhuje obdiv a vyvoláva úžas, ale aj z neho sála chlad. A možno práve v takomto svete sa znásobuje nervozita, zhon, nenávisť, lúpeže, krádeže, vraždy a vojny.

Je priestor i čas pre tretieho človeka. Ktorý sa možno ani hneď na prvom mieste, len čo začne vnímať okolitý svet, nezačne spoliehať či odvolávať na druhý svet, nadprirodzené sily, ale ktorý sa bude usilovať rozumieť tomu všetkému okolo seba, riešiť úlohy dní, doby. A aj keď čokoľvek sa mu podarí dosiahnuť, vytvorí, nebude to v ňom vyvolávať pýchu, ale lásku – solidaritu, vďačnosť, bratstvo a priateľstvo s druhými ľuďmi, životom, tajomstvami života a bude si uvedomovať, že mnohé v živote si človek nezaslúžil, ale dostal.

Apoštol Pavol Filipanom kedysi písal: "Bratia, viem žiť skromne a viem žiť aj v hojnosti. Všetko

možné som už skúsil, sýтым byť aj hladovať, mať hojnosť i núdzu trieť. Všetko môžem v tom, ktorý ma posilňuje“.

A naozaj, to tajomstvo nespočíva v tom, že človek bude hrdý len na seba, ani v tom, že bude utekať z tohto sveta na druhý svet, ale v tom, že nájde pravý, vnútorný, slobodný vzťah ku všetkému na svete. Všetko nájdeme v Kristovi. To je zmysel aj tajomnej biblickej vety "Nestarajte sa o to, čo budete jesť, starajte sa najprv o Kráľovstvo Božie." To Kráľovstvo Božie, to nie je niečo, čo jestvuje len inde, čo je len iné ako náš svet. To Kráľovstvo Božie je už tu, ale skryté. Vidí ho len ten, kto žije v Božom Duchu.

Je to ako v Láске. V Láске si milujúci prinášajú najrozmanitejšie, obklopujú sa rozličným, ale mohli by si priniesť (najkrajšie) najdrahšie dary sveta, mohli by byť obklopení najvzácnejšími vecami sveta a láska by v nich nebola, nič im to nebude osožiť, všetky tieto veci nadobúdajú hodnotu až v Láске. V Láске sa tie veci stávajú darmi. V Láске nadobúdajú reč. Láska, ten krehký vnútorný svet, ich síce má rada, aj ich potrebu-

je, ale ešte viac ony potrebujú ju, Lásku samu. Verme, že aj medzi nami rastú ľudia, ktorí sa budú s rovnakou láskou starať o túto zem, život, aj keď vedia, že táto zem a tento svet nie je ich celkom trvalým domovom. I tí, ktorí nemajú náboženské presvedčenie, naliehavo cítia povinnosť prispievať k ozdraveniu životného prostredia, vedomí si toho, že majú zodpovednosť za spoločné dobro. A tí, ktorí majú náboženské presvedčenie, vedia, že ich starostlivosť o životné prostredie je integrálnou súčasťou ich viery.

František z Assisi, ktorý je patronom ekologov, dáva i nám všetkým, ľuďom dnešnej doby, príklad bezvýhradnej úcty k celému stvorenstvu. Tento priateľ chudobných a Božieho stvorenstva pozýval všetkých – rastliny, zvieratá, prírodné živly, brata Slnko a sestru Lunu, ale predovšetkým človeka – ctíť a chváliť Stvoriteľa. Podľa neho tým, že sami sme nositeľmi úcty i mieru a pokoja, môžeme prispieť k riešeniu mnohých otázok, ktoré trápia dnešný svet.

Ján Sucháň

Rieka života

Náboženstvo, veda a životné prostredie. Tieto tri slová sa zatiaľ nevykytujú často spolu v názvoch podujatí. Ani ľudia, ktorí pôsobia v uvedených oblastiach sa doteraz spolu ako odborníci často nestretávali. Diskusia medzi náboženstvom a vedou je tradičná i spojenie medzi vedou a životným prostredím je prirodzené. Od začiatku sedemdesiatych rokov sa postupne dostáva do popredia aj spojenie medzi náboženstvom a životným prostredím. Spojením ľudí, prístupov, myšlienok

a aktivít zo všetkých troch oblastí však môžu vzniknúť nové spôsoby riešenia problémov týkajúcich sa životného prostredia.

S týmto cieľom sa začali pod patronátom ekumenického pravoslávneho patriarchu Bartolomeja I. Konštantinopolského organizovať sympóziá pod názvom **Náboženstvo, veda a životné prostredie**. Zúčastňujú sa na nich vedci, environmentalisti a reprezentanti hlavných svetových náboženstiev.

Prvé takéto sympóziium sa konalo

v septembri 1995 pod názvom: *Zjavenie a životné prostredie A. D. 95 – 1995* pri príležitosti 1900. výročia knihy Zjavenie sv. Jána. Počas okružnej plavby po Egejskom mori prišli jeho účastníci k záveru, že degenerácia svetových vôd je nová apokalypsa, ktorá vyžaduje spoluprácu a nájdenie jazyka spájajúceho vedecké a teologické myslenie, ktorý by prekonal tri storočia nedorozumení.

Druhé sympóziium sa konalo v septembri 1997 pod názvom *Čierne more v kríze*. Počas plavby okolo Čierneho mora navštívili účastníci všetkých šesť pobrežných krajín a spolu s miestnymi predstaviteľmi a aktivistami identifikovali problémy úpadku ekosystému Čierneho mora, hľadali možnosti ich riešenia a definovali úlohu cirkví, vedy a politiky v tomto procese. Výsledkom bolo viacero environmentálnych tréningových a vzdelávacích projektov v regióne. Najdôležitejším z nich bolo založenie Halki Ecological Institute, ktorý začal svoju činnosť v júni 1999 a má prispieť k spolupráci občanov krajín Čierneho mora pri riešení environmentálnych problémov.

Počas tohto sympózia sa stalo zrejším, že riešenie problémov Čierneho mora nie je možné bez riešenia environmentálnej situácie veľkých riek, ktoré do neho vtekajú.

Tento poznatok bol podnetom na zorganizovanie tretieho sympózia pod názvom **Rieka života – Dolu Dunajom do Čierneho mora**, ktoré sa konalo 16.–26. októbra t. r. Na tomto podujatí mali možnosť zúčastniť sa aj zástupcovia zo Slovenska (Mikuláš J. Lisický, ktorý bol slovenským zástupcom v Náboženskom a vedeckom výbore sympózia, Katarína Holubová, Gabriela Kaliská, Ing. Ľubica Trubíniová a autor článku).

Sympóziium sa začalo úvodnou ceremóniou v katedrále sv. Tomáša v Passau v sobotu 16. októbra. Veľmi